

opusdei.org

List preláta (1. novembra 2019) | Priateľstvo

Pastiersky list Mons. Fernanda Ocárizo o priateľstve. „Ak chceme s niekým nadviazať skutočné priateľstvo, musíme v sebe rozvinúť schopnosť hľadiť na neho s láskou, pozerať na neho očami Krista.“

10.01.2020

Milovaní, nech Ježiš Kristus
ochraňuje mojich synov a dcéry!

1. Vo svojom prvom dlhom liste, v ktorom som zhrnul závery Generálneho kongresu, som uviedol, že „súčasnú podmienku evanjelizácie si vyžadujú v ďaleko väčšej miere osobný kontakt, súvzťažný aspekt tvoriaci jadro spôsobu apoštolskej činnosti, ktorý svätý Josemaría objavil v evanjeliu“.¹

Počas mojich početných stretnutí s ľuďmi z rôznych krajín zazneli spontánne úvahy a otázky týkajúce sa priateľstva. Svätý Josemaría nám často pripomínal, že priateľstvo je z ľudského i kresťanského hľadiska veľmi dôležité. O jeho celoživotnom priateľstve s mnohými ľuďmi sa zachovalo množstvo svedectiev. Ako dobre vieme, kládol dôraz na to, že hlavným apoštolátom Diela je apoštolát priateľstva a dôvery. V tomto liste by som preto rád pripomenul niektoré aspekty učenia nášho Otca o tejto téme.

Priateľstvo Ježiša Krista

2. Ježiš Kristus ako dokonalý človek prežíval priateľstvo naplno. V evanjeliu vidíme, ako sa už od útlej mladosti priatelil s ľuďmi okolo seba. Už keď sa ako dvanásťročný vracal z Jeruzalema domov, Mária s Jozefom si prirodzene mysleli, že ide so skupinou priateľov alebo príbuzných (porov. Lk 2,44). Počas jeho verejného života ho potom veľakrát vídavame u priateľov a známych, či už na návšteve, alebo pri spoločnom stolovaní: u Petra (porov. Lk 4,38), u Léviho (porov. Lk 5,29), u Šimona (porov. Lk 7,36), u Jaira (porov. Lk 8,41), u Zacheja (porov. Lk 19,5) atď. Vidíme ho tiež s ostatnými na svadbe v Káne (porov. Jn 2,1) a v chráme (porov. Jn 8,2). Inokedy zase, ako sa venuje výlučne svojim učeníkom (porov. Mk 3,7).

Ježiš využíva každú príležitosť na to, aby sa s ľuďmi spriatelil, a často ho

vídame, ako sa pri nich zastavuje. Niekoľko minútový rozhovor stačil samaritánskej žene na to, aby pocítila, že ju Ježiš pozná a chápe. Preto teda hovorí: Vari je to Mesiáš? (Jn 4,29). Emauzskí učenici spoznali, že je s nimi Ježiš, ich Priateľ, pri slovách ktorého im horeli srdcia, potom, ako s nimi kráčal po ceste a sedel s nimi pri stole (porov. Lk 24,32).

Pán svojim priateľom často venuje veľa času. To je prípad súrodencov z Betánie, kde počas dlhého času stráveného v priateľskej atmosfére „Ježiš prejavuje láskavosť, povzbudzuje svojim slovom a opláca priateľstvo priateľstvom – aké nádherné museli byť jeho rozhovory v Betánii s Lazarom, Martou a Máriou!“² V Betánii sa rovnako učíme, že Kristovo priateľstvo vzbudzuje hlbokú dôveru (porov. Jn 11,21), že Kristus je veľmi empatický

a že zvlášť v utrpení je človeku nablízku (porov. Jn 11,35).

Je to však počas Poslednej večere, kedy Pán najotvorenejšie prejavuje želanie ponúknuť nám priateľstvo. V dôvernej atmosfére večeradla Ježiš hovorí apoštolom: Nazval som vás priateľmi (Jn 15,15). A v nich to hovorí nám všetkým. Boh nás nemiluje iba ako tvory, ale aj ako svoje deti, ktorým v Kristovi ponúka skutočné priateľstvo. My mu priateľstvo opätujeme tým, že svoju vôľu zjednocujeme s jeho vôľou a robíme to, čo chce Pán (porov. Jn 15,14).

„Idem velle atque idem nolle – „to isté chcieť a to isté odmietať“ bolo v staroveku definíciou autentického obsahu lásky, stať sa podobní jeden druhému vedie k spoločnému chceniu a zmýšľaniu. Dejiny lásky medzi Bohom a človekom sú založené práve na skutočnosti, že

spoločenstvo vôle rastie do
spoločenstva myšlienok a citov a tak
naše chcenie a Božie chcenie čoraz
viac do seba zapadajú: Božia vôľa nie
je viac pre mňa cudzou vôľou, ktorú
mi zvonku ukladajú prikázania, ale
je mojou vlastnou vôľou, a to na
základe skúsenosti, že Boh mi je
bližší, než som ja sám sebe. Vtedy
rastie odovzdanosť Bohu a Boh sa
stáva naším šťastím (porov. Ž 73, 23 -
28).“³

3. Vedomie, že nás s Ježišom Kristom
spája skutočné priateľstvo, nás
naplňa istotou, pretože On je verný.
„Priateľstvo s Ježišom je nerozlučné.
On nás nikdy neopustí, i keď sa nám
niekedy zdá, že mlčí. Keď ho
potrebujeme, dáva sa nám nájsť
(porov. Jer 29,14) a stojí nám po boku
všade, kam ideme (porov. Joz 1,9). On
totiž nikdy nezruší zmluvu. A prosí
nás, aby sme ho my neopúšťali:
Zostaňte vo mne a ja zostanem vo
vás (Jn 15,4). Keď sa mu ale

vzdialime, On zostáva verný, pretože nemôže zaprieť sám seba (2 Tim 2,13).“⁴

Opätovať Ježišovo priateľstvo znamená milovať ho. Láska ku Kristovi je dušou kresťanského života a má sa prejavovať vo všetkom, čo robíme. „Potrebujeme bohatý vnútorný život, pretože ten je istým znamením priateľstva s Bohom a nevyhnutnou podmienkou pre akúkoľvek prácu s dušami.“⁵ Každý apoštolát, všetko, čo robíme pre duše, pramení z priateľstva s Bohom, ktoré je zdrojom skutočnej kresťanskej lásky k druhým. „Keď bude Boh vašim priateľom – a priateľstvo s ním je nadovšetko potrebné pestovať a prehľbovať –, spoznáte veľa skutočných priateľov (porov. Kaz 6,17). To, čo Pán urobil a robí pre to, aby si udržal naše priateľstvo, chce s našou pomocou robiť aj pre veľa ďalších duší.“⁶

Ľudská a kresťanská hodnota priateľstva

4. Priateľstvo je veľmi bohatá ľudská realita: je to druh vzájomnej lásky dvoch osôb, vybudovanej na obojstrannom poznaní a komunikácii.⁷ Je to druh lásky, ktorý prúdi „v dvoch smeroch a praje druhej osobe iba to najlepšie, lásky, ktorá plodí jednotu a šťastie“.⁸ Preto Sväté Písmo hovorí, že verný priateľ je na nezaplatenie, ničím sa nedá vyvážiť jeho cena (Sir 6,15).

Láska dvíha ľudskú schopnosť milovať do nadprirodzenej roviny a tým dvíha i priateľstvo: „Priateľstvo je jeden z najušľachtilejších a najvznešenejších citov, ktorý očisťuje a premieňa Božia milosť.“⁹ Aj keď sa tento cit môže zrodiť spontánne, pre svoj rast bude vždy potrebovať zodpovedajúcu starostlivosť a čas. „Priateľstvo nie je pominuteľný a prechodný vzťah, ale trvalý, pevný,

verný, ktorý dozrieva postupom času. Je to vzťah náklonnosti, ktorý nás spája v jedno, a súčasne je to veľkodušná láska, ktorá nás učí hľadať dobro našich priateľov.“¹⁰

5. Boh si na uskutočnenie svojho vykupiteľského plánu často pomáha skutočným priateľstvom. Starý zákon hovorí o priateľstve medzi ešte mladým Dávidom a Jonatánom, následníkom izraelského trónu. Jonatán sa so svojím priateľom ochotne delí o všetko, čo má (porov. 1 Sam 18,4), a v ťažkých chvíľach pripomína svojmu otcovi Saulovi všetko dobré, čo mladý Dávid vykonal (porov. 1 Sam 19,4). Ponúka dokonca svoj dedičný nárok na trón, len aby ochránil svojho priateľa, pretože si ho zamiloval ako seba samého (1 Sam 20,17). Ich úprimné priateľstvo ich motivuje k tomu, aby zachovali vernosť Bohu (porov. 1 Sam 20,8.42).

Obzvlášť výrečný je aj príklad prvých kresťanov. Náš Otec nám pripomínal, že „sa milovali navzájom, nežne i silno zároveň, z celého – Kristovho – srdca“.11 Vzájomná láska je už od počiatkov Cirkvi poznávacím znamením učeníkov Ježiša Krista (porov. Jn 13,35).

Ďalší príklad z prvých storočí kresťanstva nachádzame u sv. Bazila a sv. Gregora Naziánskeho.

Priateľstvo, ktoré nadviazali v mladosti, ich spájalo po celý život a podľa liturgického kalendára majú dokonca dodnes sviatok v rovnaký deň. Svätý Gregor hovoril: „Jediným cieľom nášho konania a snaženia bola čnosť a život v nádeji na budúcnosť.“12 Ich priateľstvo ich nielenže neodvádzalo od Boha, ale ešte viac ich k nemu púťalo: „Podľa toho sme usmerňovali svoj život a všetko svoje konanie, držali sme sa Božích prikázaní a jeden v druhom

sme podnecovali odhodlanie žiť
čnostne.“¹³

6. „V kresťanovi, Božom dieťati, tvoria priateľstvo a láska jedinou realitu: sú Božím svetlom, ktoré zohrieva.“¹⁴ Slovanmi sv. Augustína, určenými Pánovi, môžeme dokonca povedať, že medzi kresťanmi „nie je pravé priateľstvo, kým ho Ty nespojíš prostredníctvom lásky“.¹⁵ Nakolko však láska môže byť rozlične silná a čas, ktorý má človek k dispozícii, je obmedzený, môže byť aj priateľstvo rôzne hlboké. Bežne teda hovoríme o veľmi dobrých priateľoch či o veľmi dobrom priateľstve, aj keď to nevylučuje existenciu skutočných priateľstiev, ktoré možno také veľké a dôverné nie sú.

Ján Pavol II. na začiatku tretieho tisícročia povedal, že všetky apoštolské iniciatívy budú „bezduchými aparátmi“, kým ich stredobodom nebude úprimná láska

ku každému bratovi a sestre a kým nedokážeme „spolu s ním prežívať jeho radosti a jeho bolesti, uhádnuť jeho želania, postarať sa o jeho potreby a ponúknuť mu pravé a hlboké priateľstvo“.¹⁶ Naše domy, ktoré sú určené na to, aby sa v nich realizovala rozsiahla katechéza, majú byť miestom, kde ľudia nájdu úprimnú lásku a naučia sa byť skutočnými priateľmi.

7. Kresťanské priateľstvo nikoho nevylučuje, má byť zámerne a veľkodušne otvorené pre všetkých. Farizeji kritizovali Ježiša Krista za jeho priateľstvo s colníkmi a hriešnikmi (Mt 11,19), akoby na tom bolo niečo zlé. Ani my, snažiac sa – vo svojej ničote – napodobňovať Pána, „nikoho nevylučujeme, žiadnej duši neodmietame svoju lásku v Ježišovi Kristovi. Preto je potrebné, aby ste pestovali pevné, verné a úprimné – teda kresťanské – priateľstvá so všetkými kolegami z

odboru, ba čo viac, so všetkými ľuďmi, nech už je ich situácia akákoľvek“.17

Kristus bol úplne zapojený do sociálnej štruktúry miesta a doby, v ktorej žil, a aj tým nám je príkladom. Svätý Josemaría napísal: „Pán nehovorí iba s malou, početne obmedzenou skupinou – hovorí so všetkými. So svätými ženami, so zástupmi, s predstaviteľmi vyššej izraelskej triedy, ako bol Nikodém, s colníkmi, ako bol Zachej, s ľuďmi považovanými za zbožných aj s hriešnikmi, ako bola Samaritánka, s chorými i zdravými, s chudobnými, ktorých z celého srdca miloval, s učiteľmi Zákona a s pohanmi, vieru ktorých vyzdvihoval nad vieru Izraela, so starými ľuďmi a s deťmi. Ježiš nikomu neodopieral svoje slovo. Jeho slovo lieči, utešuje, osvecuje. Koľkokrát som len rozjímal nad Kristovým apoštolátom a odporúčal ho iným! Kristov apoštolát bol ľudský

a zároveň nadprirodzený, založený na priateľstve a dôvere!“¹⁸

Prejavy priateľstva

8. Priateľstvo je veľmi prínosné v tom, že nás učí chápať, čo je nevyhnutným prejavom lásky: „Skutočné priateľstvo vyžaduje aj úprimnú snahu pochopiť presvedčenie našich priateľov, aj keby sme sa s ním nestotožňovali ani ho neprijali.“¹⁹ Naši priatelia nám tak pomáhajú pochopiť odlišné spôsoby pohľadu na život. To nás vnútorne obohacuje a ak je priateľstvo skutočné, umožňuje nám to vnímať veci inak, než sme zvyknutí. Jednoducho ide o skutočné *vcítenie* sa do druhých, teda o prejavenie účasti na tom, čo prežívajú a čím prechádzajú.

Mať iných rád znamená vážiť si ich a brať ich takých, akí sú, s ich problémami, chybami, s ich životným príbehom, s ich okolím a

časom, ktorý potrebujú na to, aby sa zblížili s Ježišom. Ak teda chceme s niekým nadviazať skutočné priateľstvo, musíme v sebe rozvinúť schopnosť hľadiť na neho s láskou, pozeráť na neho očami Krista.

Musíme si očistiť zrak od predsudkov, naučiť sa vidieť v iných to dobré a nechcieť ich prerábať na svoj obraz. Naši priatelia nemusia spĺňať žiadne zvláštne podmienky na to, aby sme ich mali radi. Ako kresťania vidíme v každom človeku predovšetkým Bohom milovanú bytosť. Každý človek je jedinečný a rovnako jedinečné je aj každé priateľstvo.

Sv. Augustín povedal, že „hoci má byť láska ku všetkým rovnaká, nie je pre všetkých rovnakým liekom; tá istá láska s jedným znáša útrpne bolesti pôrodu, k inému je silou v jeho slabosti (...), k jednému je milá, k inému prísna, k nikomu nie je nepriateľská, všetkým je matkou“.²⁰

Byť niekomu priateľom znamená naučiť sa k nemu pristupovať tak, ako to robí Pán: „Boh sa pri tvorení duší nikdy neopakuje. Každý je taký, aký je, a ku každému treba pristupovať podľa toho, ako ho stvoril Boh a kadiaľ ho vedie Boh.“²¹ Pretože priateľstvo znamená hľadať a chcieť pre priateľa dobro, znamená to tiež s ním a pre neho trpieť. V ťažkých chvíľach veľmi pomáha obnoviť si vieru v to, že Boh koná v dušiach podľa vlastného spôsobu a rytmu.

9. Priateľstvo má tiež nedoceniteľnú spoločenskú hodnotu, lebo posilňuje harmonické vzťahy v rodinách a pomáha vytvárať dôstojnejšie spoločenské prostredie. „Boli ste Bohom povolaní,“ píše náš Otec, „aby ste žili uprostred sveta a zdieľali s ostatnými ľuďmi – od ktorých sa nijako nelíšite – radosti a bolesti, úsilia a ideály, túžby a dobrodružstvá. Na všetkých svojich cestách sa určite budete snažiť so

všetkými dobre vychádzať, pretože nás k tomu vedie naša spiritualita: so všetkými žiť v súlade. So všetkými sa zbližovať, a tak pomáhať vytvárať ovzdušie priateľstva a pokoja.“²²

Priateľské ovzdušie, ktoré má každý okolo seba šíriť, je výsledným plodom dlhodobej snahy spríjemňovať druhým život. Ak chceme, aby sa ľudia cítili pochopení a boli šťastní, mali by sme v sebe pestovať vlúdnosť, radosť, trpezlivosť, optimizmus, jemnosť a všetky ostatné čnosti, ktoré spríjemňujú vzájomné spolužitie: *Milé slovo získava mnohých priateľov a krotí nepriateľov, láskavá reč dobrého človeka rozmnožuje dobro* (Sir 6,5). Snaha o zlepšenie vlastného charakteru je nutnou podmienkou na ľahšie nadväzovanie priateľských vzťahov.

Určitý spôsob vyjadrovania môže totiž narúšať a sťažovať vytváranie priateľského ovzdušia. Vyjadrovať

napríklad príliš ostro vlastný názor, dávať najavo, že ten svoj považujeme za najlepší, nezaujímať sa o to, čo hovoria ostatní, to všetko uzatvára človeka do seba. Niekedy takéto správanie môže svedčiť o neschopnosti rozlíšiť, čo je vecou názoru a čo nie, alebo o sklone absolutizovať témy, pre ktoré neexistuje jednoznačné riešenie.

10. Náš kresťanský záujem o druhých vychádza zo spojenia s Kristom a zo stotožnenia sa s poslaním, pre ktoré si nás vyvolil: „Sme tu pre všetkých ľudí –pred nikým sa neuzatvárame, sme otvorení všetkým a v srdci nám znejú slová Nášho Pána Ježiša Krista: Lúto mi je zástupu, pretože sú už tri dni so mnou a nemajú čo jesť (Mk 8,2).“²³

Upevňovanie priateľských pút si vyžaduje čas a starostlivosť a tiež schopnosť prekonať pohodlnosť a vzdať sa vlastných predstáv. Kresťan

sa má predovšetkým modliť za to a má si byť istý, že práve v modlitbe je ukrytá tá pravá sila, ktorá dokáže premeniť svet. „Aby náš svet nasledoval Kristovu cestu — jedinú, ktorá stojí za to — musíme žiť v úprimnom priateľstve s ľuďmi, ktorému bude predchádzať úprimné priateľstvo s Bohom.“²⁴

Úprimnosť a priateľstvo

11. „Skutočný priateľ nemôže priateľovi nastavovať dve tváre: priateľstvo, ak má byť verné a úprimné – *vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis* (Jak 1,8); muž s rozpoltenou myslou, nestály vo všetkom svojom počínaní–, vyžaduje si sebazaprenie, poctivosť, vzájomnú pomoc a šľachetnú a prospešnú službu. Priateľ je do takej miery čestný a úprimný, do akej s nadprirodzenou múdrosťou myslí veľkoryso a obetavo na druhých.“²⁵ Priateľstvo je vzájomný

vzťah: je to úprimná obojstranná komunikácia, pri ktorej dochádza k odovzdávaniu skúseností, aby sa jeden učil od druhého.

Podobne ako onen pastier, ktorý našiel zatúlanú ovцу (porov. Lk 15,6), alebo žena, ktorá našla stratenú mincu (porov. Lk 15,9), sa priatelia delia o svoju radosť, nádeje, plány a tiež o bolesti. Priateľstvo sa prejavuje hlavne v ochote pomáhať, ako môžeme vidieť na príklade človeka, ktorý prišiel za Ježišom s prosbou o uzdravenie sluhu svojho priateľa stotníka (porov. Lk 7,6). To najväčšie priateľstvo však túži napodobňovať veľkorysú priateľskú lásku Ježiša Krista: *Nik nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí život za svojich priateľov* (Jn 15,13).

12. Môže sa stať, že človek z určitej rezervovanosti či ostýchavosti nedokáže svoju náklonnosť k iným prejaviť tak, ako by chcel. Prekonanie

tejto prekážky, tejto ostýchavosti sa môže stať príležitosťou k tomu, aby Boh zahrnul priateľov láskou.

„Skutočné priateľstvo nesie v sebe vzájomnú úprimnú náklonnosť, ktorá je skutočnou ochranou slobody a obojstrannej dôvernosti.“²⁶ Sv.

Tomáš o tom hovorí, že pravé priateľstvo sa má prejavovať navonok a že vyžaduje „vzájomnú lásku, pretože priateľ je k priateľovi priateľský“.²⁷

Ponúkať úprimne mienené priateľstvo predpokladá tiež schopnosť riskovať, pretože také gesto nemusí byť vždy opätované. V živote Pána je to zrejmé napríklad vtedy, keď sa bohatý mladík rozhodne ísť inou cestou (porov. Mk 10,22), alebo keď Pán pri zostupe z Olivovej hory plače nad Jeruzalemom pri pomyslení na tých, ktorí majú zatvrdnuté srdcia (porov. Lk 19,41). Po týchto skúsenostiach – ktoré skôr či neskôr postretnú

každého – je potrebné prekonať strach skúsiť to opäť, podobne, ako to s nami robí Ježiš Kristus. Inými slovami, prijať tú zraniteľnosť, začínať vždy znovu, nič za to nečakať a myslieť iba na dobro, ktoré z toho môže vzísť, čím je autentické priateľstvo.

13. Aby vzniklo vhodné prostredie na rast plodných priateľstiev, musí byť podporovaná tiež spontánnosť a iniciatíva jednotlivcov v rodinnom a spoločenskom živote. Spontánnosť a iniciatíva nevznikajú samy od seba – je potrebné ich v ľuďoch rozvíjať, viesť ich k tomu, aby boli sami sebou. To potom prirodzene vedie k rozmanitosti, ktorá „má byť chcená a podporovaná, hoci pre niekoho môže byť občas náročná. Kto miluje slobodu, dokáže vidieť to, čo je pozitívne a dobré na tom, čo si myslia a robia ostatní“.²⁸ Vidieť si vážiť ľudí, ktorí sú iní alebo zmýšľajú inak ako my, je výrazom vnútornej

slobody a otvorenosti, čo sú dve roviny pravého priateľstva.

Priateľstvo nemá – tak ako láska, ktorá je jeho vyjadrením – iba jednu podobu. Nie každému priateľovi rozprávame všetko o svojich súkromných záležitostiach.

Priateľstvo medzi manželmi nie je rovnaké ako priateľstvo medzi rodičmi a deťmi, ktoré veľmi odporúča sv. Josemaría, alebo priateľstvo medzi súrodencami či kolegami v práci. V každom tomto priateľstve existuje navzájom zdieľaný vnútorný priestor, ktorý je vlastný tomu-ktorému vzťahu. Rešpektovať rôznorodosť v prejavoch dôvernosti neznamená, že priateľstvo je neúprimné alebo povrchné, práve naopak, spravidla býva predpokladom na zachovanie skutočnej povahy vzťahu.

Priateľstvo a bratstvo

14. Blahoslavený Álvaro del Portillo napísal, že „synovstvo a priateľstvo sú pre tých, ktorí milujú Boha, dve neoddeliteľné skutočnosti“.29

Podobne hlboký vzťah existuje aj medzi bratstvom a priateľstvom. Z bratstva, vzťahu založeného čisto iba na spoločnom synovstve, sa stáva priateľstvo vďaka vzájomnej láske súrodencov, pričom je tu potrebný obojstranný záujem, pochopenie, komunikácia, pozornosť a jemnosť, materiálna pomoc atď.

Podobne sa má priateľstvom prejavovať aj bratstvo prameniace zo spoločného povolania do Diela. Toto priateľstvo dozrieva vtedy, keď dobrom, ktoré prajeme druhým, je ich šťastie, vernosť a svätosť. Zároveň toto priateľstvo nie je „partikulárne“ (určené iba niektorým) v zmysle výlučnosti alebo vylučovania, ale je vždy otvorené všetkým, aj keď nemáme čas a priestor na to, aby sme mali ku všetkým rovnako blízko.

„S mimoriadnou láskou – ktorou sa Božie Dielo vyznačuje – sa navzájom podporujeme v túžbe po svätosti a cítime sa pevní ako karty, ktoré samy nestoja, ale keď sa o seba oprú, dajú sa z nich postaviť hrady, ktoré nespadnú.“³⁰ Tá istá láska, ktorá nás spája, zjednocuje aj Dielo.

15. Priateľstvo je pre naše spoločné poslanie stálou oporou a povzbudením. So svojimi bratmi a sestrami zdieľame svoje radosti a plány, starosti a túžby, aj keď niektoré veci týkajúce sa vzťahu k Bohu si z pochopiteľných dôvodov zvyčajne ponechávame pre duchovné vedenie. Rovnako je to aj v priateľstve medzi manželmi, medzi rodičmi a deťmi a vo všeobecnosti medzi dobrými priateľmi.

Snaha spríjemňovať druhým život je radostnou súčasťou nášho každodenného života. Ak sa pri tom budeme riadiť zdravým rozumom a

nadprirodzeným zmyslom,
nenastanú nijaké prehnané situácie,
veď ide o základný aspekt cesty k
svätosti. „Nevadí mi stále to
opakovať: lásku, tú potrebujú všetci
ľudia, a potrebujeme ju aj my v Diele.
Snažte sa v sebe neustále prehĺbovať
úprimnú a čistú lásku ku svojim
bratom a sestrám. Akákoľvek vec,
ktorá je pre niektoré z mojich detí
dôležitá, má byť dôležitá – a to
skutočne – aj pre nás.“³¹ Ľudia, ktorí
žili s naším Otcom, si pri spomienke
na neho vybavujú hlavne lásku.
Lásku, ktorá ho viedla k tomu, aby
pre svoje deti chcel len to najlepšie, a
ktorá ho zároveň nabádala k tomu,
aby hlboko miloval ich slobodu.

16. Bratská láska nám na jednej
strane pomáha vidieť ostatných
očami Krista a vždy nanovo
odhaľovať ich hodnotu, a na druhej
strane nás vedie k tomu, že chceme,
aby boli lepší a svätejší. Svätý
Josemaría hovorieval: „Majte vždy

široké srdcia, aby ste mohli milovať Boha a ostatných. Často prosím Pána, aby moje srdce pretvoril podľa svojho srdca; aby som bol najprv ním naplnený, a potom, aby som mohol milovať všetky tvory; aby som nikdy neohováral a aby som mal pochopenie a ospravedlnenie pre nedostatky iných, lebo nemôžem zabudnúť na to, akú trpezlivosť má so mnou Boh. To pochopenie, v ktorom spočíva skutočná láska, sa prejavuje aj v dôležitom bratskom napomenutí, pretože to je úplne nadprirodzený prostriedok, ktorým pomáhame ľuďom okolo seba.“³²

Bratské napomenutie sa rodí z lásky – prejavuje sa v ňom naše želanie, aby druhí boli stále šťastnejší. Mali by sme byť vďační za to, keď nás niekto napomenie, pretože to nie je vždy ľahké.

17. Šťastie nezávisí od dosiahnutých úspechov, ale od lásky, ktorú dávame a dostávame. Láska našich bratov a

sestier nám dodáva istotu potrebnú na to, aby sme sa vytrvalo „usilovali o lásku a mier: *in hoc pulcherrimo caritatis bello!* Snažíme sa všetkým ľuďom bez rozdielu reči, národa a spoločenského stavu prinášať Kristovu lásku.“³³ Vieme, ako mal náš Otec rád túto vetu z Písma: *Frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma* (Vulg Prís 18,19) – brat, ktorému pomáha brat, je ako opevnené mesto.

Don Javier nám pri posledných spoločne strávených besedách často hovorieval: „Majte sa radi!“ V tejto výzve sa ako vždy odrážali úmysly nášho Otca: „S akou naliehavosťou kázal apoštol Ján „*mandatum novum!*“ – Milujte sa navzájom! – Chcel by som pred vami padnúť na kolená – bez žartov, veď moje srdce po tom naozaj túži – a prosiť vás, aby ste sa navzájom milovali, vzájomne si pomáhali a vedeli si odpustiť. – A preto odhodte pýchu, buďte súcitní, majte sa radi a vzájomne si

pomáhajte modlitbou a úprimným priateľstvom.“³⁴

Apoštolát priateľstva a dôvery

18. Svätý Josemaría už v prvých rokoch Opus Dei hovoril o konkrétnom spôsobe hlásania evanjelia uprostred sveta, ku ktorému nás pozýva Boh: „Musíte privádzať duše k Bohu vhodným slovom, ktoré pred nimi otvorí apoštolské horizonty; diskkrétne mienenou radou, ktorá im pomôže nazerať na problémy z kresťanského hľadiska; láskavým rozhovorom, ktorý ich naučí láske – pomocou apoštolátu, ktorý som raz nazval apoštolátom priateľstva a dôvery.“³⁵

Skutočné priateľstvo – podobne ako láska, ktorá vyzdvihuje jeho ľudský rozmer do nadprirodzenej roviny – je samo o sebe hodnotou. Nie je to prostriedok ani nástroj na získanie spoločenských výhod, i keď ich so sebou môže niesť (podobne ako

nevýhody). Náš Otec nás vyzýva k tomu, aby sme mali veľa priateľov, a pritom nám kladie na srdce: „Určite nebudete, deti moje, brať priateľstvo ako spôsob, ako preniknúť do spoločnosti – to by poškodilo jeho vnútornú hodnotu –, ale ako základnú a najnaliehavejšiu požiadavku bratstva, ktoré sú kresťania povinní upevňovať medzi ľuďmi, nech sú akokoľvek rozdielni.“³⁶

Priateľstvo má vnútornú hodnotu, pretože je vyjadrením úprimného záujmu o druhú osobu. „Samo priateľstvo je apoštolát; samo priateľstvo je dialóg, v ktorom odovzdávame a dostávame svetlo; v ktorom sa vo vzájomne otvorených obzoroch rodia plány; v ktorom máme radosť z toho, čo je dobré, a sme si oporou v tom, čo je ťažké; v ktorom nám je dobre, lebo Boh chce, aby sme boli šťastní.“³⁷

Verné a úprimné priateľstvo nemožno zneužívať ako nástroj: priateľ sa chce s priateľom čisto iba podeliť o dobro, ktoré zakusuje vo svojom živote. Obvykle sa tak deje bez toho, aby si to uvedomoval, cez osobný príklad, radosť a ochotu slúžiť, ktorá sa prejavuje v tisícoch drobností. Napriek tomu „dôležitosť svedectva neznamená, že by sme nemali hovoriť pravdu. Prečo by sme nemali hovoriť o Ježišovi, prečo by sme nemali druhým rozprávať o tom, že on nám dáva silu žiť, že je krásne rozprávať sa s ním, že je nám osožné, keď rozjímame o jeho slovách?“³⁸ Ak je priateľstvo pravé, vyústi prirodzene do vzájomnej dôvery, ohľaduplnosti a úcty ku slobode.

19. Priatelia spolu tiež prirodzene trávia veľa času: rozprávajú sa na prechádzkach alebo pri spoločnom stole, športujú, majú spoločné kultúrne záľuby, chodia na výlety atď. Skrátka, priateľstvo a dôvera si

vyžadujú čas; bez dôvery nie je priateľstvo. „Keď ti rozprávam o „apoštoláte priateľstva“, mám na mysli „osobné“ priateľstvo, obetavé, úprimné: jeden k druhému, od srdca k srdcu.“³⁹ Keď je priateľstvo skutočné, keď je záujem o druhú osobu úprimný a stáva sa témou našej modlitby, potom je spoločne strávený čas vždy apoštolský – všetko bez rozdielu je priateľstvo a apoštolát.

„Preto je priateľstvo po ľudskej i nadprirodzenej stránke také dôležité. Opäť vám to, tak ako už toľkokrát od založenia Diela, opakujem: buďte priateľmi svojich priateľov, buďte úprimnými priateľmi a váš apoštolát, váš dialóg s druhými bude veľmi plodný.“⁴⁰ Nejde o to mať priateľov preto, aby sme mohli robiť apoštolát, ale o to, aby Božia Láska pretvárala naše vzťahy s priateľmi tak, aby sa stali skutočným apoštolátom.

20. Priateľstvo býva z veľkej časti neočakávaným darom, a preto si vyžaduje trpezlivosť. Zlá skúsenosť alebo predsudky môžu niekedy spôsobiť, že chvíľu trvá, kým zo vzťahu s druhou osobou vznikne priateľstvo. Podobne tu môžu prekážať aj obavy, ľudské ohľady alebo predpojatosť. Je dobré vžiť sa do situácie druhých a byť trpezlivý. Mali by sme byť ako Ježiš Kristus, ktorý „je ochotný hovoriť so všetkými, dokonca i s tými, ktorí ako Pilát nechcú poznať pravdu“.⁴¹

Existuje veľa ušľachtilých spôsobov, ako evanjelizovať, ale hlavným apoštolátom Diela bude vždy priateľstvo. Tak nás to naučil náš Otec: „Dá sa povedať, moje drahé deti, že najbohatšie plody činnosti Opus Dei získavajú jeho členovia osobne, cez apoštolát príkladu a verného priateľstva, ktoré ich viaže k druhým v práci, na univerzite, v továrni, v kancelárii, v baniach,

alebo na poli.“⁴² Bez toho, aby sme pritom zanedbávali svoje úlohy a povinnosti, musíme sa naučiť vždy sa starať o svojich priateľov.

21. Svojich priateľov môžeme tiež zapojiť do spoločných apoštolských činností, ktoré prebiehajú v našich centrách alebo v rámci apoštolských iniciatív: „Priateľstvo a vzťah, ktorý vás s niekým spája, sa neskôr prehĺbi čiastočne aj vďaka tomu, že váš priateľ začne rád a s chuťou pravidelne prichádzať do centra Opus Dei, kde mu povedali, že sa má cítiť ako doma; k tomu sa neskôr samozrejme pridá aj priateľstvo so všetkými, s ktorými sa tam spozná a zblíži.“⁴³

22. Pod apoštolát priateľstva spadá aj apoštolát ad fidei s ľuďmi, ktorí nevyznávajú našu vieru: „Drahé moje dcéry a synovia: viera, pevná viera, živá viera, viera, ktorá koná s láskou, *veritatem facientes in caritate*

(porov. Ef 4,15). Udržiavajte v tomto duchu svoje vzťahy s odlúčenými bratmi a nekresťanmi. Ku všetkým pristupujte s láskou, priateľsky. Nikto z ľudí, ktorí sa kedy zapojili do našich spoločných činností, nebol nikdy obťažovaný pre svoje náboženské presvedčenie; s nikým o našej viere nehovoríme, pokiaľ sám nechce.“⁴⁴

* * *

23. Na týchto stránkach som vám chcel pripomenúť, že všetci potrebujeme priateľstvo, dar od Boha, ktorý prináša útechu a radosť. „Človek bol Bohom stvorený tak, že sa nemôže s ostatnými nepodeliť o to, čo cíti vo svojom srdci: ak zažil radosť, nejaká sila v ňom ho núti, aby si pospevoval, usmieval sa, aby si želal, aby sa aj ostatní nejakým spôsobom podieľali na jeho šťastí; ak mu dušu zaplaví bolesť, praje si zase, aby okolo neho bolo ticho, ktoré mu pripomína, že ho druhí chápu a

rešpektujú. Dcéry a synovia moji, človek potrebuje, my všetci sa potrebujeme navzájom podopierať, aby sme mohli kráčať životom, aby sme mohli uskutočňovať svoje sny, prekonávať prekážky a tešiť sa z plodov svojej práce. Preto je priateľstvo po ľudskej i nadprirodzenej stránke také dôležité.“⁴⁵

Prví mladí ľudia, ktorí v tridsiatych rokoch spoznali Dielo, cítili v blízkosti nášho Otca nefalšovanú atmosféru priateľstva. To bolo prvé, čo ich k nemu priťahovalo a čo ich v ťažkých chvíľach spájalo. Priateľstvo množí radosť a poskytuje útechu v bolesti. Kresťan svojim priateľom želá to najväčšie možné šťastie – priateľstvo s Ježišom Kristom. Prosme teda so svätým Josemaríom: „Ježišu, daj nám srdce podľa srdca tvojho!“⁴⁶ To je tá správna cesta. Jedine vtedy, keď budeme zmýšľať ako Kristus – *zmýšľajte tak ako*

Kristus Ježiš (Flp 2,5) – budeme môcť
prostredníctvom priateľstva prinášať
do svojich domovov, do pracovného
prostredia a všade tam, kde sme,
skutočnú radosť.

S láskou vás žehná

váš Otec

Rím, 1. novembra 2019

Sviatok Všetkých svätých

.....

Copyright © *Prelatura Sanctæ Crucis
et Operis Dei*

(Žiadna časť tohto textu nesmie byť
zverejňovaná bez výslovného
súhlasu držiteľa autorských práv)

(Pro manuscripto)

.....

¹ Pastiersky list (14. februára 2017), 9.

² Sv. Josemaría, *List* (24. októbra 1965), 10.

³ Benedikt XVI., encyklika *Deus Caritas est* (25. decembra 2005), 17.

⁴ František, apoštolská exhortácia *Christus vivit* (25. marca 2019), 154.

⁵ Sv. Josemaría, *List* (31. mája 1943), 8.

⁶ Sv. Josemaría, *List* (11. marca 1940), 70.

⁷ Porovnaj sv. Tomáš Akvinský, *Suma teologická* II-II, ot. 23, a. 1, c.

⁸ Sv. Ján Pavol II., Príhovor (18. februára 1981).

⁹ Benedikt XVI., Slávnostný príhovor (15. septembra 2010).

¹⁰ František, apoštolská exhortácia *Christus vivit*, 152.

¹¹ — Sv. Josemaría, *Boží priatelja*, 225.

¹² — Sv. Gregor Naziánsky, Homília 43.

¹³ — Tamtiež.

¹⁴ — Sv. Josemaría, *Vyhňa*, 565.

¹⁵ — Sv. Augustín, *Vyznania*, Kniha štvrtá, 4. kapitola.

¹⁶ — Sv. Ján Pavol II., apoštolský list *Novo Millennio ineunte* (6. januára 2001), 43.

¹⁷ — Sv. Josemaría, *List* (9. januára 1951), 30.

¹⁸ — Sv. Josemaría, *List* (24. októbra 1965), 10.

¹⁹ — *Brázda*, 746. Porov. *Cesta*, 463.

²⁰ — Sv. Augustín, *Kniha o vyučovaní katechumenov*, 15, 23.

²¹ — Sv. Josemaría, *List* (8. augusta 1956), 38.

²² — Sv. Josemaría, *List* (24. októbra 1965), 2.

²³ — Sv. Josemaría, *List* (31. mája 1954), 23.

²⁴ — Sv. Josemaría, *Vyhňa*, 943.

²⁵ — Sv. Josemaría, *List* (11. marca 1940), 71.

²⁶ — Pastiersky list (9. januára 2018), 14.

²⁷ — Sv. Tomáš Akvinský, *Suma teologická* II-II, ot. 23, a. 1, c.

²⁸ — Pastiersky list (9. januára 2018), 13.

²⁹ — Bl. Álvaro, Predhovor ku knihe *Boží priatelia*.

³⁰ — Sv. Josemaría, *List* (29. septembra 1957), 76.

³¹ — Slová sv. Josemaríu citované bl. Álvaroom v: *Cartas de familia* I, 115.

³² — Sv. Josemaría, Poznámky z rodinného stretnutia (október 1972).

³³ — Sv. Josemaría, Poznámky z rozjímania (29. februára 1964).

³⁴ — Sv. Josemaría, *Vyhňa*, 454.

³⁵ — Sv. Josemaría, *List* (24. marca 1930), 11.

³⁶ — Sv. Josemaría, *List* (11. marca 1940), 54.

³⁷ — Pastiersky list (9. januára 2018), 14.

³⁸ — František, apoštolská exhortácia *Christus vivit*, 176.

³⁹ — Sv. Josemaría, *Brázda*, 191.

⁴⁰ — Sv. Josemaría, *List* (24. októbra 1965), 16.

⁴¹ — Tamtiež, 12.

⁴² — Sv. Josemaría, *List* (11. marca 1940), 55.

⁴³ Sv. Josemaría, *List* (24. októbra 1942), 18.

⁴⁴ Sv. Josemaría, *List* (24. októbra 1965), 62.

⁴⁵ Tamtiež, 16.

⁴⁶ Porovnaj sv. Josemaría, *Brázda*, 813.